

CHRISTMAS IS AN OLD TRADITION FROM PERSIA

To see more, click on the picture

کریسمس یک پدیده ایرانیست که ریشه‌های سنتی آن در ایران یافت میشود. آئین مهر!

یلدا یا کریسمس؟

مطالب زیر بیانگر گوشه‌ای از پژوهش‌ها و واقعیات تاریخی است که تاثیرات عمیق فرهنگ و تمدن ایران را بر همه جهان و به ویژه بر جهان مسیحیت نشانگر است.

رابطه‌ی آیین مهر، شب یلدا و درخت کاج با کریسمس

همه پژوهشگران در اینکه تمامی سنتها و سمبل‌های کریسمس پیش از زادروز عیسی مسیح وجود داشته و ریشه آن در آیین مهر (میتراسم) ایرانیست، متفق القولند. آیین مهر آیین مهربانی و دوستی میان انسان و گیتی است که از راه اخترشناسی و بررسی گیتی تلاش به پی بردن رموز آفرینش داشت. پس از ظهور زرتشت، او اندکی آیین مهر را تغییر داد و فلسفه بینظیر خود را با آیین مهر در آمیخت و آئین نوین اهورایی خویش را ارائه داد. بسیاری از فلاسفه غرب از زرتشت به عنوان نابغه‌ی بینظیر تمامی اعصار یاد میکنند که با فلسفه خویش همه‌ادیان بعدی، چون مسیحیت، یهودیت، بودایسم و غیره، را تحت تاثیر گذاشت. یعنی حتی شالوده باورهای اصولی در جهان مسیحیت امروز بر محور اصولی فلسفه زرتشت پایدار است. به عنوان مثال، پدیده دوالیسم که در تمام ادیان اصلی وجود دارد، از فلسفه زرتشت برگرفته شده است.

آیا درخت کاج کریسمس ارتباطی با تولد عیسی مسیح دارد؟ به هیچ وجه، ولی با یلدا بله! درخت کاج کریسمس همان درخت سرو یلداست. یلدا جشن نور است، و مانند نوروز یک سنت کهن ایرانی (یعنی آیین مهر) است که در کشورهای انگلیسی‌زبان، پس از ظهور مسیحیت، رفته رفته کریسمس نامیده شد ولی در اغلب دیگر کشورها هنوز یلدا نامیده میشود (که در زبانهای دیگر: یول، یولداگ، یولو.. گفته میشود). اگر جنبه‌دینی کریسمس را از آن بزدایم، یعنی تولد مسیح را برداریم، کریسمس چیزی نیست جز یلدا. آئین مهر ایرانی در میان رومیان نیز رواج یافت و آنان به خاطر اشتباهاتی در گاهشماری، بجای ۲۱ دسامبر که مصادف با ۱ دیماه است، ۲۵ دسامبر را به عنوان شب یلدا جشن میگرفتند. از آنجایی که آیین مهر و جشن یلدا یک سنت قوی در میان رومیان بود، کلیسای کاتولیک نمی‌توانست به سادگی آن را کم‌رنگ کند و به همین خاطر اعلام کرد که تولد عیسی مسیح را در شب زادروز مهر یعنی یلدا برگزار کنند تا به این روش بتواند آیین مهر را از اذهان مردم محو کند و به جای آن مسیحیت را نشر دهد. در حالیکه زادروز واقعی عیسی مسیح ۶ ماه ژانویه است که مسیحیان ارتدکس آن را به عنوان روز میلاد مسیح جشن میگیرند.

در ایران شب یلدا مصادف با ۱ دیماه و با ۲۱ دسامبر است. پسوند "دا" در واژه یلدا به معنی روز یعنی نور است که از آغاز دیماه رو به افزونی دارد و شب‌ها رو به کوتاهی. بنابراین واژه "یلدا" رابطه مستقیم با نام ماه کهن ایرانی یعنی دیماه دارد و از آنجایی که واژه "دی" به معنای روز و نور و آفریدگار است "یلدا" به معنی تولد نور، زایش نور است که نمای مهربانی و آفریدگار است. در زبان اوستایی واژه "دی" در واژه "دیماه" به معنای دادار یعنی آفریدگار است که سمبل او نور است. در زبانهای اسکاندیناوی مانند زبان سوئدی یلدا را "یول" میگویند و روز یلدا را "یولداگ" میگویند که پسوند "داگ" یعنی روز. در همه این واژه‌ها پسوند "دا" از واژه "دی" فارسی و از ماه "دی" میاید که ماه آغاز نور است و تولد مهر (میترا). بنابراین. پسوند "دا" در واژه یلدا چه از نظر زبانشناسی و چه از نظر گاهشماری ریشه در زبان پارسی‌کهن دارد و به معنی آفریدگار نور است. یلدا جشن تولد نور است و جانب اینجا است که مسیحیان تولد مسیح را تولد نور می‌دانند یعنی همان مهر ایرانی. به عبارت دیگر تولد مسیح تولدی دیگر از میترا همان مهر ایرانیست. و آنگاه که میگوییم "به نام خداوند بخشنده مهربان" رجوع به همان "مهر" است که آفریدگار مهربانی، دوستی و بخشنده‌ی است. و این جمله را تمامی ادیان بعدی تکرار کرده‌اند.

در خرابات مغان نور خدا میبینم

وین عجب بین که چه نوری ز کجا میبینم

Astrolabe (آسترلاب). A Persian
Astronomical Instrument

تلفظ درست خرابات در شعر بالا "خورابات" است. در این شعر، حافظ اشاره دارد به نیایشگاه کیش مهر یعنی خورابات (دیر مغان). خور به معنای خورشید یعنی مهر است و خورابات یعنی نیایشگاه (دیر) کیش مهر. حافظ اشاره کرده است که کیش مهر آیین مهربانی و دوستی و خداشناسی است که در آن عنصر نور و مهر نماد افریدگار و راه هدایت به سوی پروردگار است. بنابراین جای شگفتی ندارد که این عنصر نور را، که برگرفته از آیین مهر است، در تمام ادیان بعدی نیز (چون مسیحیت، یهودیت، اسلام) مشاهده می‌کنیم. از اینرو حافظ اشاره به نور خدا در آیین کهن مهر دارد و مغان را مردان خدا میداند. نماد میترا (مهر) خورشید و نور است و ازینرو دیر مغان را خورابات می‌گفتند که بیشتر از آنکه نیایشگاه باشد رصدخانه بوده است و از طریق رصد کردن ستارگان و موقعیت آنها در هر زمان نسبت به زمین پی‌به‌رمز و راز هستی‌می‌بردند. استرلاب یکی از وسایل رصد کردن آنها بود که دستگاه مکان سنجی بوده و GPS زمان خود!

داستان تولد مسیحا پدیده‌ای است که هزاران سال پیش از میلاد مسیح در ایران باستان در کیش مهر دیدگاه ایرانیان باستان بر این بوده است که نور نماد افریدگار مهر و دوستی است که همیشه با تاریکی در جنگ است. بر طبق اسطوره‌های ایرانی از الاهی‌ای باکره به نام آناهیتا، در شب یلدا که بلندترین شب سال است، فرزندی چشم بر جهان می‌گشاید و او را فرزند افریدگار، مهر (میترا) مینامند، یعنی نماد مهر و دوستی، ناجی و مسیحای زمان. از سویی تشبیه به فرزندی است که از مادر زاییده میشود، و از سویی این فرزند چیزی غیر از خود نور نیست، یعنی نماد افریدگار!

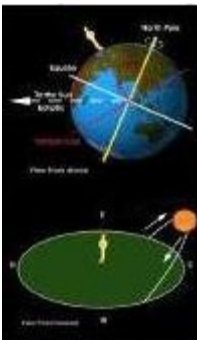

Lake of Hamoun, in south of Iran

داستان تولد عیسی مسیح و مادر باکره او مریم مشابهت کاملی با تولد میترا دارد. پس از معراج میترا، مردمان آن زمان پیوسته چشم به راه مسیح دیگری بودند و ازینرو برخی از دوشیزه‌ها در مراسمی در آب دریاچه هامون میرفتند، که دریاچه مقدسی بود، تا باردار شوند. آنچه به نام غسل تعمید امروزه در مسیحیت می‌بینیم چیزی نیست جز یک سنت برگرفته از آیین مهر ایرانی.

ولی همانطور که گفته شد در آیین مهر این نوزاد، از سویی دیگر، چیزی به غیر از خود نور نبود که هر سال به دنیا می‌آید، به بلوغ می‌رسد، بارور میشود، و آنگاه از او نوزادی دیگر در شب یلدا چشم به جهان می‌گشاید. در کیش مهر دیدگاه ایرانیان باستان بر این بوده است که نور نماد افریدگار مهر و دوستی است که همیشه با تاریکی در جنگ است. از آنجاکه ایرانیان اخترشناسان چیره‌دستی بودند، بر اساس رصد کردن منظومه شمسی و تاثیر آن بر زمین، از چهار میزان (تحول) در سال آگاه بودند:

- ۱- تحول زمستانه: جشن یلدا، یعنی جشن نور، چله زمستان که بلندترین شب سال است و پس از آن روز رو به بلندی می‌گذارد؛
- ۲- تحول بهاری: جشن نوروز که طول شب و روز یکسان است و پس از آن طول روز رو به بلندی می‌گذارد؛
- ۳- تحول تابستانه: جشن چله تابستان که بلندترین روز سال است و پس از آن شب رو به بلندی می‌گذارد؛
- ۴- تحول پائیزی: جشن مهرگان، که طول شب و روز یکسان است و پس از آن طول شب رو به بلندی می‌گذرد؛

The Winter Solstice
تعیین میزان زمستانه

بنابراین، ایرانیان جشن زایش مهر را (یعنی همان نوزاد نور) در شب **یلدا** برپا می‌داشتند زیرا که در این شب نور بر سیاهی غلبه می‌کند و روز رو به بلندی می‌گذارد. و آنگاه که مهر به بلوغ میرسد (تحول بهاری) جشن دیگری یعنی **نوروز** را برپا می‌داشتند که جشن کاشت است و نماد باروری مهر است یعنی باروری طبیعت. و پس از آن جشن اوج پیروزی نور بر تاریکی است یعنی **چله تابستان** که با برافروختن آتش آنرا جشن می‌گرفتند (این جشن هنوز نیز در کشورهای اسکاندیناوی در چله تابستان برگزار میشود که در فنلاند آنرا juhannus مینامند). آتش در تمامی جشنهای ایرانیان برافروخته میشود است. چون نوبت به درو خرمن سر میرسد، مهر بار میدهد، که جشن درو خرمن یعنی **جشن مهرگان** است و پس از این زمان، مهر پیوسته در مبارزه با سیاهی است تا اینکه شب یلدای دیگری فرا میرسد و میلاد نوزادی دیگر، یعنی زایش دوباره نور، و در اینجا مهر یعنی نور دوباره بر سیاهی چیره میشود. جهان‌بینی بسیار زیبایی است که بر اساس آگاهی کامل بر اخترشناسی است.

در ایران باستان در جشن یلدا درخت سرو را با دو نوار زرین و سیمین فام به نشانه کهکشان و راه شیری و سیاره‌های آن (هفت، هشت سیاره) به شکل گویهای زرین و نقره‌ای تزئین میکردند و در بالای آن تندیس مهر یعنی چهرای از خورشید را قرار میدادند (که امروزه در میان مسیحیان به تندیس ستاره شمالی، بخاطر میلاد مسیح تبدیل شده است). درخت کاج کریسمس و تزئینات آن کپی شده از سرو یلدا است که ایرانیان کهن آن را به همین شکل امروزی زینت میدادند. امروزه مسیحیان جهان به درستی نمیدانند مفهوم تزئینات درخت کاج کریسمس چیست. البته، اکثر مسیحیان در غرب، بدون آنکه مذهبی باشند، کریسمس را به عنوان جشن نور، یعنی همان سنت دیرینه آیین مهر، جشن میگیرند و کاری با این ندارند که تولد عیسی مسیح است یا خیر.

همانطور که گفته شد، آئین مهر در میان رومیان نیز رواج یافت و آنان به جای ۲۱ دسامبر ۲۵ دسامبر را به عنوان شب یلدا جشن میگرفتند و درخت کاجی را در دیر (معبد) میتراپسم روم قرار داده و تزئین میکردند بدون هیچ ارتباطی با مسیحیت. در قرن چهارم میلادی (A.D. 376) اسقف کاتولیک، پاپ لئو (Pope Leo)، در مبارزه خود با آیین مهر ایرانی (یعنی میتراپسم) در اروپا، معبد میترا را از بین برد و روز ۲۵ دسامبر را به ساختگی روز تولد عیسی مسیح اعلام کرد! کاج کریسمس نیز همان سرو یلدا است و رابطه‌ای با تولد مسیح ندارد. حتی بیش از ۱۹۰۰ سال پس از تولد عیسی مسیح نشانی از درخت کاج در مراسم کریسمس در خانه‌ها نبود. حتا در آمریکا نیز کاج کریسمس حدود صد سال اخیر است که در خانه‌ها قرار داده میشود.

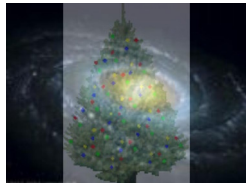
در اروپا، سنت بر آفراشتن درخت کاج از دیر میتراپسم به کلیسا و سالها پس از آن به خانه کشیده شد! از اینرو بود که سرو یلدای آیین مهر ایرانی به خانه هر اروپایی راه یافت و اینان به همانگونه که این درخت در دیر میتراپسم تزئین میافت این سنت دیرینه آیین مهر را پای داشتند (امروزه برای حفظ طبیعت اکثرا درخت کاج پلاستیکی استفاده میکنند). اگر چه کیلسای کاتولیک تمامی تلاش خود را در راه به فراموشی سپردن آئین مهر به کار گرفت و در کشورهای انگلیسی‌زبان آنرا کریسمس نامیدند، ولی در اکثر کشورهای دیگر هنوز کریسمس را با نام باستانی یلدا یاد میکنند. به ویژه در کشورهای اروپایی و به ویژه در اسکاندیناوی سنتهای آیین مهر دست نخورده تر مانده است. در فنلاند آنرا یولو (Youloo/ Joulu)، در سوئد یول (Yul/ Jul) و بولداگ و در بسیاری از دیگر کشورها آنرا یول (Yul) مینامند که همان یلدا است.

اما چرا سرو یلدا به شکل منظومه شمسی تزئین میشده؟

زیرا درخت کاج ارتباطی با مسیحیت نداشته است بلکه ریشه این سنت در تمدن، آئین و دانش ایرانیان باستان است. در آئین مهر (میتراپسم) اخترشناسی (نجوم) جایگاه خاصی داشت و رهبران دینی آنروز (یعنی مغها) بیش از آنکه رهبران دینی باشند اخترشناسان زبردستی بودند چونکه در آئین مهر از راه اخترشناسی و شناخت کهکشان و سیاره‌ها (اجرام سماوی) و تاثیر آنها بر کره زمین و زندگی انسان، به بررسی آفرینش و رمز و راز آن میپرداختند. از اینرو منظومه شمسی که

راه شیری Milky Way

در مرکز آن مهر (یعنی خورشید) قرار دارد بسیار مورد توجه مغهای اخترشناس بود و درخت سرو را که درختی مقاوم در برابر سرمای زمستان و سمبل مبارزه با سرما و تاریکی بود، مقدس میشمردند و آن را در شب زایش نور یعنی شب یلدا به شکل منظومه

Yalda tree (today's Christmas tree) in Persian capital Perspolis about 3000 years ago.

شمسی تزئین میکردند که در مرکز آن، یعنی در راس آن، تندیس مهر یعنی خورشید را قرار میدادند و پیرامون خورشید یعنی دور درخت را با نوارهای زرین و سیمین فام و گویهایی به صورت سیاره‌ها و ستارگان قرار میدادند. درخت مقدس سرو حتی بر دیوارهای تخت جمشید (پارسه) نقش بسته است و هخامنشیان آن را درخت مقدس میشمردند.

اما ارتباط مغهای ایرانی با پدیده‌ای به نام بابا نول

به روایتی در مسیحیت، سه مغ از ایران، که ستاره شمالی را در آسمان مشاهده کرده بودند و همزمان از تولد مسیح تازه‌ای (یعنی عیسی مسیح) خبر دار شده بودند، به دیدن وی رفتند. در مسیحیت این مغها را ماگی نامیده‌اند که تلفظ انگلیسی همان واژه مغ است و واژه مجیک (magic) انگلیسی نیز ریشه در واژه مغ ایرانی دارد (یعنی کسی که از علم غیب و سحر آگاه است). از آنجایی که مغهای ایرانی جامه‌های نفیس و زرین در بر داشتند، برخی از مسیحیان قدیم گفته‌اند که اینان سه پادشاه بوده‌اند، ولی در حقیقت آنان سه مغ بودند و در ادبیات مربوطه نیز آنان را به ماگی (یعنی مغ) نام برده‌اند.

سه اختر شناس ایرانی (مغ) در دیدار با عیسی مریم (نقاشی از استاد بهزاد) Three Persian Wise Men, Magis visiting Mary and Jesus baby

مغها هدایایی نیز برای کودک نوزاد (مسیح) به ارمغان آورده بودند. از اینرودر مسیحیت واژه ماگی (مغ) به

Uncle Nowruz in the Persian New Year Festival

اخترشناسان هدیه آور نسبت داده شده است. پس از قرن ها، ماگی (یعنی همان مغها) که لباس آنان همچون بابا نوروز، بابا نونل و کشیشان امروزی بود، به نام بابا نونل یا سنتاکلاس نامیده شد که برای کودکان هدیه می آورد. در حقیقت بابا نونل همان ماگی (مغ) هدیه آور است که برای نوزاد و مادرش (یعنی عیسی مسیح و مریم) هدایایی برده بودند. بنابراین، در زبان فارسی، به جای بابا نونل بهتر است بگوئیم **"بابا یلدا"** که واژه ای است با مفهومتر و مرتبط به فرهنگ ایرانی.

Santa Claus looking like Persian Magis

نیک است این را نیز بدانید که آنچه به صورت صلیب کوتاه بر لباس و کلاه پاپ و کشیشان مسیحی دیده میشود، از آئین میترا ایسم ایرانیست و تندیس مهر فروزان است (خورشید فروزان) و ارتباطی با آن صلیب که نماد مصلوب شدن عیسی مسیح است، ندارد. واژه صلیب لفظ عربی واژه پارسی چلیپا است و از آنجا که اعراب حرف "چ" ندارند آنرا صلیب میخوانند. حتی کلاه پاپ، اسقف اعظم مسیحیان همان کلاه مغها است که هنوز نیز کشیشان به آن **میترا** میگویند یعنی مهر.

در این نظر نیز همه محققین متفق القولند که تاثیر میترایسم (آیین مهر) را می توان در میدان اصلی واتیکان در روم نیز یافت که به صورت خورشید تابان (مهر فروزان) است. این تندیس مهر فروزان نیز در اکثر نقاط پارسه (تخت جمشید) به صورت خورشید با دوازده شعاع تابش دیده میشود که نمودار دوازده ماه سال است.

کلاه پاپ، میترا
Mitra, hat of Pope

تندیس مهر در میدان اصلی واتیکان

تندیس مهر فروزان در تخت جمشید

آنچه خود داشت ز بیگانه تمنا میکرد

هر ایرانی، به ویژه ایرانیانی که در کشورهای غربی زندگی میکنند، میتوانند به راحتی و با افتخار در شب یلدا و شبهای یلدایی پس از آن (که مصادف با ایام کریسمس است)، درخت کاج یلدا را در خانه خود تزئین کنند و به کودکان خود بگویند **"این سنت دیرین نیاکان ماست و جدا از هر گونه گرایش مذهبی، ما این سنت را نیز چون نوروز جشن میگیریم"**، و به نام **"بابا یلدا"** به بچه ها هدیه بدهند، و با شب چره های یلدایی چون آجیل و میوه جات و غذاهای لذیذ از دوستان پذیرایی کنند و به یکدیگر بگویند شبهای یلدایتان شاد باد، و به دوستان غربی یا مسیحی خود

نیز بگویند یلدا شاد باد، کریسمس مبارک. زیرا که این سنت نیز ریشه در ایران، جهانی در یک مرز، دارد!

شبهای یلدایی خوشی داشته باشید. به زودی در بهار، بلوغ نور و مهر، یعنی نوروز، کهنترین سال نو جهان را جشن خواهیم گرفت.

مهندس بهروز وزوان, DI Behruz Vazvan

Helsinki, Finland

www.persia.edublog.org

References:

- 1) Dr. M. Moghadam (دکتر مقدم), second International Congress of Mithraic Studies, 1975.
- 2) Professor Parviz Varjavand (پروفیسور پرویز ورجاوند), Iranian archaeologist, studies on Mithraism and Iranian Archaeology.
- 3) Dr. Hashem Farhang, studies on Mithraism.
- 4) Professor Gary Leupp, studies on Mithraism;
- 5) D. Jason Cooper; Mithraic studies, 1996.
- 6) Richard Noll, Mithraic studies, 1997.
- 7) DI Behruz Vazvan, studies on Christmas in the light of Mithraism and Zoroastrianism. One of the writers of the world's first *Persian-Finnish-Persian Large Dictionary* 1990.

This document was created with Win2PDF available at <http://www.win2pdf.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.
This page will not be added after purchasing Win2PDF.